

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş: 05.01.2018 ✓Accepted/Kabul: 16.01.2018

DOI: 10.30794/pausbed.424378

Araştırma Makalesi/ Research Article

Savaş, S. (2018). "Dedebâli Cemaati Ve Uşak Kazası Dedebalılar Köyü", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı 32, Denizli, s.243-262.

DEDEBÂLİ CEMAATİ VE UŞAK KAZASI DEDEBALILAR KÖYÜ

Saim SAVAŞ*

Özet

Dedebali ve Dedebali aşiretinin, Moğol baskısı sonucu Celaleddin Harezmsah ile birlikte Anadolu'ya gelen Harezmi Türklerinden, Kirman bölgesinden geldikleri için de Kirman/German/Germiyan Türklerinden olmaları kuvvetle muhtemel görünüyor. Harezmlilerin, Moğol baskısından kaçan diğer bütün unsurlar gibi Batı Anadolu taraflarına çekildikleri ve buralarda kurulan beyliklerde etkin roller oynadıkları; Dedebali'nin ve kendi adını taşıyan cemaatin de bu şekilde Kars'tan Manisa taraflarına ve daha sonra Türklerin ilerlemesine paralel olarak Balkanlara doğru parça unsurlar halinde yerleştikleri düşünülmektedir. Günümüzde Uşak-Sivaslı'ya bağlı Tatar beldesinin bir mahallesi teşkil eden Dedebalılar'ın ve hatta Dedebalılar ile ilişkisi kuvvetle muhtemel olan Hacım Sultan'ın da bu süreç dâhilinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Dedebali, Dedebali Cemaati, Hacım Sultan, Harezmi Türkleri, Dedebalılar Köyü.*

DEDEBÂLİ COMMUNITY AND DEDEBALILAR VILLAGE OF UŞAK DISTRICT

Abstract

It seems highly probable that Dedebali and Dedebali people were part of Khwarezm Turks, who escaped from the Mongol oppression and immigrated to Anatolia with Jalal ad-Din Khwarezm Shah, and they were also connected with Kirman/German/Germiyanid Turks because they arrived from Kirman region. It is thought that the Khwarezmshahs, like all the other groups escaped from the Mongol oppression, retreated to Western Anatolia and played active role in Beyliks founded in the region and likewise Dedebali and his namesake congregation also moved from Kars to Manisa and later in parallel with advancement of Turks settled dispersedly through the Balkans. Dedebalılar today is a neighbourhood of Tatar, which is a town within the boundaries of Uşak-Sivaslı, and this village should be evaluated within the scope of this process, as well as Hacım Sultan, who has a highly likely connection to Dedebalılar.

Keywords: *Dedebali, Dedebali Community, Hacım Sultan, Khwarezmian Turks, Dedebalılar Village.*

Giriş: Dedebâli Cemaati

Anadolu'ya Türk iskânının tarihî seyri dikkate alındığında, inceleme alanımızın içinde bulunduğu Batı Anadolu sahası, Orta Asya'dan başlayıp Anadolu'da nihayetlenerek sükûnet bulan göç ve iskân hareketliliği bakımından büyük önem arz etmektedir. Elbette 1071 Malazgirt öncesinde de Anadolu'ya bazı Türk boylarının gelip yerleştiği yolunda bilgiler bulunmaktadır.¹ Malazgirt'le başlayan süreçte ise batıya doğru başlayan Türk yayılışının yaklaşık 10 yıl gibi kısa bir sürede Anadolu'nun en batısına ulaştığı bilinmektedir. Buna karşılık bilhassa Bizans, Haçlılar ve Bizans'ın kullandığı Alan ve Katalan gibi paralı askerî güçlerle yapılan mücadeleler sebebiyle Batı Anadolu sahasındaki mücadelenin çok uzun vadeli olduğu da genel hatlarıyla ifade edilebilir. Buna paralel olarak

*Prof. Dr., Uşak Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, UŞAK.

e-posta: saim.savas@usak.edu.tr (orcid.org/0000-0002-1533-2177)

1 Bu konuda örnek olarak bk. Çay-Durmuş, 2002:575-596.; Tarhan, 2002:597-610.

Anadolu'nun orta ve doğu kesimlerinde, Türk iskânı tekâmül bulup; Türk medeniyeti inkişaf ederken Batı Anadolu sahası genellikle uç kabul edilmiş, sürekli olarak çatışma bölgesi özelliğini korumuş, daha çok konar-göçer Türk boylarının girdili-çıkıtlı hareket sahalarını oluşturmuştur.

Büyük Selçuklu–Anadolu Selçuklu rekabeti ve Anadolu Selçuklu Devleti ile ilk dönem Anadolu beylikleri arasındaki mücadeleler ile Moğol baskısı sonucu Anadolu Selçuklu Devletinin çöküş sürecine girmesiyle başlayan beylikler döneminde yaşanan siyasi ve askerî hareketlilikler sebebiyle Batı Anadolu'nun bu özelliği hep devam etmiş görünmektedir. Bu bölge, bilhassa Moğol baskısı ve korkusu sebebiyle batıya doğru kaçmak zorunda kalan çeşitli kesimler için bir sığınak vazifesi görmüştür. Batı Anadolu ucu, Selçuklu merkezinin bilinçli politikaları sonucu, İslam'ı kabul etmiş olmakla birlikte Orta Asya geleneklerini canlı bir şekilde yaşamaya devam eden konar-göçer Türk aşiretlerinin yoğun bir şekilde bulunduğu bir bölge olma özelliğini, Moğol baskısıyla gelen benzer yeni unsurların etkisiyle hep canlı tutmuştur. Bu durum, çok daha sonraları XVIII. Asrın ilk çeyreği içinde Kuzey Suriye, Hatay, Çukurova, Adana, Mersin ve Osmaniye taraflarından göçürülen kesif konar-göçer Türk unsurların Batı Anadolu sahasına (Afyon, Kütahya ve Manisa'nın metruk mahallerine) iskânıyla devam etmiştir.² Bu yüzden Batı Anadolu sahasının, bir yandan sürekli çatışma bölgesi haline gelme ve bir yandan da İslamî renk almış Orta Asya geleneklerinin yaşatıldığı bir bölge olma özelliğini neredeyse yüzyıllar boyu devam ettirdiğini söylemek mümkün görünmektedir.

İşte bu yüzden konar-göçer Türk aşiretlerinin manevi dünyalarının mimarı konumunda bulunan Türkmen dede/babaların izlerine ve hatıralarına Batı Anadolu sahasında neredeyse adım başı her yerde rastlanılmaktadır. Umumiyetle kendi adlarını verdikleri yerleşim birimlerinde bulunan türbe ve yatırların yanı sıra konar-göçer hayat tarzının devam ettirildiği yaylak, kışlak ve köy çevrelerinde, okullaşmanın ve şehirleşmenin artmaya başladığı 1970'li yıllara kadar sözü edilen hatıraların, hemen her yerleşim biriminin yakınlarında, yol kenarlarında ya da genellikle dağ başlarında bulunan ve **dede** olarak adlandırılan ve genellikle ulu bir ağaç ile temsil edilen canlı izlerine sıkça rastlamak mümkündür. Bu bağlamda Hacım Sultan, Geyikli Baba, Abdal Musa, Dede Bâli ilk aklı gelen önemli şahsiyetler olarak zikredilebilir. Bu araştırmada Dede Bâli ve adını verdiği Dede Bâli Cemaati, kaynakların elverdiği ölçüde tanıtılmaya çalışılacaktır.

Yusuf Halaçoğlu, Saruhan sancağı, Manisa kazası, Palamud nahiyesinde bulunan Dede Bâli Cemaatinin Kızık boyuna³ bağlı Mukataahâne Yörükleri taifesinden oldukları tespitinde bulunmuştur⁴ ki, bu mensubiyetin farklı bölgelerde mevcut gözükme cemaat mensuplarına da teşmil edilebileceğini söyleyebiliriz.

Cemaatin bulunduğu yerler Cevdet Türkay tarafından; “Dede Bâli, Dede Bâfiler (Dede Balu): Kars-ı Meraş Sancağı, Uşak ve Banaz Kazaları (Kütahya Sancağı), Tırnova Kazası (Niğbolu Sancağı), Ürgüp Kazası (Niğde Sancağı), Gümölcine ve Pravişte Kazaları (Paşa Sancağı) – Yörükân Taifesinden”⁵ ifadeleriyle tespit edilmiştir.⁶

Konu doğudan batıya doğru ele alındığında Dede Bâli Cemaati, Anadolu'nun en doğusunda Kars kazasında karşımıza çıkmaktadır. XVI. asırda Maraş livasına bağlı Kars kazasında **Dede Balu cemâ'ati**, Demürcülü tâ'ifesi mevcut gözükmektedir.⁷

Günümüzde Sivas'ta bulunan Dede Bâli Mahallesi, muhtemelen XVI. asırda Kars kazasında yaşadıkları tespit edilen cemaat mensuplarının Kafkaslardaki Rus baskısı sebebiyle XIX. Asrın sonlarından itibaren meydana gelen göçlerin etkisiyle Sivas'a gelip yerleşmeleri sonucunda kurulmuş olmalıdır.⁸

Cevdet Türkay'ın bulunduğunu haber verdiği Niğde sancağına bağlı Ürgüp kazasındaki cemaat ile ilgili başka herhangi bir kayda rastlanılamamıştır. 1530 tarihli Muhasebe Defterinde de bölgede Dede Bâli adını taşıyan **cemaat ya da kişi** kaydı bulunmamaktadır.⁹

2 Bu dönemde meydana gelen göç ve iskânın etkisiyle kurulan yirminin üstünde yeni köy ve konar-göçer, yaylak-kışlak hayatını sürdüren beş-altı aşiretin birleştirilmesiyle oluşturulan Sirge kazası ile ilgili bkz. Savaş, 2017.

3 Kızık boyu hakkında genel bilgi için bk. Sümer, 2002:542-543.

4 “Dede Balılar Cemaati–Mukataahâne Yörükleri Taifesi- Kızık Boyu – S. (Sembol): T. (Türkmen) – H. (Hane):2 – M. (mücerred):2 – Saruhan S.-Manisa Kaz. Palamud Nah. TKA, TD, nr.125, vr. 18b, sene 983 (1575-76), bk. Halaçoğlu, 2011:602.

5 Türkay, 2005:267.

6 1968'de Dede Bâli-Harmancık-Orhaneli-Bursa ve Dede Bâli-Merkez-Sivaslı-Uşak isimli köyler mevcut gözükmektedir, bk. T.C. İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü Köylerimiz 1 Mart 1968 Gününe Kadar, 1968:167.

7 Bk. T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 40 Defter-i Hâkânî Dizisi: IV, 1999:73; ayrıca TD: 998, s.501 kaydı için bk. Sakin, 2006:139.

8 Nitekim “Ferhatbostan Mahallesi'nin büyümesi dolayısıyla bir muhtarlıkla idare olunması mümkün olmaması ve Mısırlıların civarına yapılan evlerin sıklığı nedeniyle bir kısmının Ferhatbostan'dan ayrılarak müstakim bir mahalle olması ve bu kısmın Dede Bâli olarak isimlendirilmesi 1968 tarihinde uygulanmıştır”, bk. Taşabat,2006:35; Osmanlı döneminde Sivas'ta bu isimde bir mahalle mevcut değildir. Mahallenin bulunduğu yer için bk. <http://www.e-sehir.com/turkiye-haritasi/sivas-merkez-dede-bali-mahallesi-haritasi.html> (27.12.2016).

9 Bk. T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 32 Defter-i Hâkânî Dizisi: III, 1996:57-99;

Manisa Kazası Palamud Nahiyesi'ne¹⁰ bağlı Çengi Köyünde, 1531'de Palamud Yörükleri başlığı altında kaydedilen ve 16 hane ve 2 mücerredten oluşan cemaatin, 1575'te 10 hane ve 11 mücerredten teşekkül eden **Dede-Bâililer Cemaati** olarak yazıldığı görülmektedir. 1531'de 4 çiftlik kadar yere tasarruf eden bu Yörüklerin ziraatla meşgul oldukları anlaşılmaktadır.¹¹

Günümüzde Bursa ili Harmancık ilçesine bağlı bir mahalleye dönüştürülen Dedebalı köyünde 1844 tarihli temettuat defterine göre tamamı Müslüman 27 hanelik bir nüfusun yaşadığı görülmektedir.¹²

Yine 1844 tarihli temettuat defterinden anlaşıldığına göre, Silistre eyaleti Tırnovi kaymakamlığı Tuzluk nahiyesi Dedebalı köyünde 54 hane Müslüman, Dedebalı köyüne bağlı Kalaycılar-Güller- Derziler mahallesinde 50 hane Müslüman, Çakalderesi mahallesinde 63 hane Müslüman, Ramazan mahallesinde 59 hane Müslüman ve nihayet yine aynı köye bağlı Yumrukaya mahallesinde 10 hane Müslüman, 48 hane gayrimüslim nüfus meskûn bulunmaktadır.¹³

Bu tür kayıtlar, cemaatin muhtemelen 1240'lı yıllardan günümüze Anadolu ve Balkanlarda yayıldığı alanları göstermesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Dedebâli ve cemaati hakkındaki çalışmalarımız halen devam etmekle birlikte, bu makalede, konu genel hatlarıyla ele alınıp Uşak-Sivaslı-Dedeballar köyü ile ilgili bazı tespit ve değerlendirmeler yapılmaya çalışılacaktır.

I-Şeyh Dedebâli ve Uşak-Sivaslı Dedeballılar/Dedeballar Köyü

Günümüzde Uşak-Sivaslı'ya bağlı Tatar beldesinin bir mahallesi olan **Dedeballar Köyü** ilgili idarî gelişmeleri ve daha çok yerel malumatı içeren tarihî süreçle alakalı bazı bilgiler bulunmaktadır.¹⁴ Ancak bölgeye yaptığımız ziyarette, Tatar beldesinin girişindeki -kabir olduğu söylenilmesine rağmen üzerinde ya da yakınlarında herhangi bir yazı, kitabe veya işaret bulunmayan, normal mezar standardına göre oldukça uzun- bir mezardan başka maalesef herhangi bir bilgi ya da kalıntıya rastlayamadık.¹⁵

Dedeballar köyü ile ilgili tarihî kayıtları aşağıda gösterildiği şekilde özetleyebiliriz:

Mehtap ÖZDEĞER'in Uşak Kazası ile ilgili çalışmasında, II. Bayezid devrinde ve 1520 tarihinde yazılan tahrir kayıtlarında Tatar (Tatarlı)¹⁶ ve Dedeballar (DedeBâililer) karyelerinin mevcut bulunmadığı, 1570 tahririnde ise her iki yerleşim biriminin kaydedildiği belirtiliyor. Bu tarihte Uşak'a tabi olan Tatarlı karyesinde 48 hâne, 54 nefer (10 nîm + 26 bennâk + 12 resm + 1 mücerred + 2 pîr + 3 berâtlî) ve 5 zemîn bulunduğu anlaşılmaktadır.¹⁷ Aynı şekilde yine Uşak'a bağlı DedeBâililer karyesinde 19 hane, 21 nefer (1 nîm + 10 bennâk + 8 resm + 1 imam + 1 hatip)

söz konusu cemaat mensuplarının başka aşiret ve cemaatler arasına karıştıkları ya da başka bölgelere göç ettikleri tahmininde bulunulabilir.

10 Günümüzde Manisa, Akhisar'a bağlı Zeytinliova, bk. http://www.turkcebilgi.com/zeytinliova,_akhisar (20.12.02016).

11 Bk. Emecen, 1989:188; ayrıca "Palamud yörüklerinden Dede-Bâililer cemâati Çengi köyü (Palamud nâhiyesi nr. 15" için bk. s. 141, dn.104.

12 BOA, MLVRDT.TMT.d. 8166; "DedeBali mz., Adranos kz., Hudavendigâr I., Anadolu vt.: TD 166/174", bk. T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: Osmanlı Yer Adları: II, 2013:389.

13 "Silistre eyaleti mülhakatından Tırnovi kaimakamlığı dâhilinde Tuzluk nahiyesi kuralarından DedeBali karyesinin İslam ve reayasının emlak ve arazi ve temettuatlarını mübeyyin defteridir", bk. BOA, MLVRDT.TMT.d. 12378; Osmanlı arşiv belgelerine dayanılarak hazırlanan yer adları tespitinde, "Dede Bali k., bk. Abalar k., Müsellemân-ı Çirmen Dede Bali/DedeBali k., Yörükân-ı Selanik: TD 225/258 Dede Bali ve İsa Bali ve Gazi evlad-ı Hasanbey-i Odo-vibçik çf., Sin n., Iskiradin kz., Bosna I.: TD 157/1089 Dede Bali ve İsa Bali ve Gazi evlad-ı Hasanbey-i Odovibçik çf., Sokolova Knezde, Uskupye n., Neretva kz., Bosna I.: TD 57/958 Dede Baliobası k., Pirlpepe kz., Sağkol, Paşa I.: TD 370/173 Dede Baliobası k., Yörükân-ı Selanik: TD 225/8", bk. T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: Osmanlı Yer Adları: I, 2013:199.

14 DedeBali, günümüzde Sivaslı Tatar Beldesinde bir mahalledir. İnternete yansıyan mahallî bilgiye göre Tatar'ın 1400'lü yıllarda kurulduğu belirtilmektedir. Buna göre yöreye ilk yerleşenler Savran Yörükleridir ve o zamandan kalma "Savran Kuyusu" hala kullanılmaktadır. Daha sonra Azeriler, Abdallar ve diğer gruplar bölgeye gelip yerleşmişlerdir. 4 Temmuz 1972 yılında Tatar'ın belediye olması kadar müstakil bir köy olan DedeBali, ilçenin ilk Türk yerleşim yerlerindedir. 1350-1400 yılları arasında kurulduğu ve kurucusunun "DedeBali" isminde bir şeyh olduğu tahmin edilmektedir. DedeBali mezarlığında bulunan tarihi mezarın DedeBali köyünün kurucularından birine ait olduğu iddia edilmektedir, bk. http://tr.wikipedia.org/wiki/Tatar,_Sivaslı%28C4%B1%29(08.12.2014); (Tatar Kasabası 1971 yılında Tatar ve DedeBali köylerinin birleşmesiyle kurulmuş, yapılan sayım sonucu belediye olmaya hak kazanarak 4 Haziran 1972 tarihinde belediye olmuştur. Tatar'ın kuruluşu 1400'lü yıllara rastlamaktadır. İlk yerleşenler Savran adı verilen örüklerdir. O zamandan kalma Savran kuyusu bulunmaktadır. Tatar adı o zaman postacılık yapan birinin adından gelmektedir. 1972 yıllarına kadar bir köy olan DedeBali, ilçenin ilk Türk yerleşim yerlerindedir. 1350-1400 yılları arasında kurulmuştur. Kurucusu "DedeBali" isminde bir şeyhtir. Kasabanın adı da bu kişiden gelmektedir. bk. http://www.sivasli.gov.tr/?title=tatar_belediyesi&m=Sayfalar&id=316&ust=6&m_id=241 (08.12.2014).

15 DedeBali mezarlığında bulunan küçük kulübe şeklinde, beton sivalı, üstü çatılı bir mezarın Hacım Sultan'ın bir müridine (Dede Bâli'ye) ait olduğunun tahmin edildiği belirtiliyor, bk. Keskinbalta, 2016:18.

16 "Tatarlı: Türkmân yörükânı taifesinden Tatarlı cemâati; Paşa sancağı Edirne, Tatarpazarı, Dimetoka kazaları, Köstendil sancağı Toyran kazası, İçel, Maraş, Adana, Sis, Kars-ı Maraş, Rakka, Karahisar-ı Şarki sancakları, Gelibolu sancağı Malkara kazası, Karahisar-ı Sahip sancağı Çölebad kazası, Vize sancağı Silivri, Hayrabolu kazaları, Kütahya sancağı İnay, Uşak ve Banaz kazaları, Adana sancağı Bürendi kazası, Zülkadriye kazası ve Akşehir sancağında bulunmaktadır. Uşak'ta Tatarlı adında bir köy bulunmakta olup, bu köy 1570 sayımında "haric ez defter" olarak kayıtlıdır. Türkay, 1979:714; TK.KKA., Defter no. 48, yp. 399.

17 "150- Tatarlı Karyesi II. Bayezid devri: - 1520 Senesi: - 1570 Senesi: Karye-i Tatarlı, tâbi-i Uşak. "Haric ez defter" (TK.KKA., Defter no. 48, yp. 399.). Timar-ı Musa (TK.KKA., Defter no. 230, yp. 80.), bk. Özdeğer, 2001:279.

mevcut görünmektedir.¹⁸ Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan II. Bayezid dönemine (1481-1512) ait olduğu kabul edilen tarihsiz bir vakıf tahrir defterinde ise Şeyhlü kazasına bağlı Bulkaz köyünde Derviş Dede Bâlî (bk. BOA. MAD-262, 331) çiftliği kaydı yer almaktadır.¹⁹ Bu bakımdan II. Bayezid döneminde bir çiftlik statüsündeki Derviş Dede Bâlî'nin, 1570'lerde Uşak kazasına bağlı Dedebâîler karyesine dönüşmüş olduğu ve bu yüzden söz konusu bölgenin 1570 tahriri öncesi Şeyhlü kazasına bağlı bulunduğu kabul edilebilir.

1530 tarihli Muhasebe defterindeki verilere göre hazırlanan "1530 Tarihinde Kütahya Livâsı" haritasında²⁰ günümüzde Tatar ve Dedeballar köylerinin birleşmesiyle oluşan beldenin bulunduğu sahada Dede ve Tatar isimli yerleşim birimlerinin yer alması²¹ ve ayrıca söz konusu defterde geçen; "*Karye-i Dede tâbî-i M (Şeyhlü Kazası) İmam:1 Hane:42 Mücerred:18 Muhassıl:2 Ma'lül:1 Divane:1 Sahib-i berat:1 Sipahizade: 1 Hâsıl: 3123*"²² ve "*Vakf-ı Cami'-i Dede der karye-i M (Dede karyesi) tabî-i M (Şeyhlü kazası)*"²³ kayıtları, o tarihlerde Dede ve Dedebâlî isimli yerleşim birimleri arasında bir karışıklığa sebep olmuş görünüyor. Söz konusu haritada Dedeballar karyesinin bulunduğu yerde Dede karyesinin mevcut gözükmesi ve Şeyhlü kazasına bağlı Şeyhlü yakınlarında ayrı bir Dede karyesinin bulunması, bu karışıklığın temel sebebi olarak gösterilebilir. Muhtemelen bu yerleşim birimlerinden ilgili haritada Dede olarak kaydedilen Dedebâlî karyesi, Bulkaz köyü yakınlarındaki Derviş Dede Bâlî çiftliğinin köy statüsüne dönüşmesi ile oluşmuş; Şeyhlü yakınlarındaki Dede karyesi²⁴ de aynı isimle sonraki yıllarda varlığını sürdürmüş olmalıdır.²⁵

1676 tarihli Kütahya Avarız defterinde; Uşak kazasına bağlı "*Karye-i Dedebâlîler*" başlığı altında; "*Osman (bin) Mehmed, Nebi (bin) Osman, Halil (bin) Bayram, İsmail (bin) Bayram, Hasan (bin) Eyüb, Receb (bin) Bektaş, Ürküd bin Musa, İsa bin Ürküd, İsmail (bin) Davud, Karlı bin Pirlî Neferan: 10 hane:2,5*" kaydı yer almaktadır.²⁶

1844 tarihli temettuat defterinde Uşak kazasına bağlı Dedebaliler karyesinde 31 hane kayıtlı (numara verilmeyen 2 hane -11 ve 17. Hanelerin hanımları- dâhil edilirse 33 hane) bulunmaktadır.

H.1316/M.1898 tarihli Hüdavendigâr Eyaleti salnamesinde Uşak'a bağlı köyler arasında bulunan Dedebaliler'de 44 hanede 218 nüfus kayıtlı gözükmektedir.²⁷

H.1325-M.1907 tarihli Hüdavendigâr Eyaleti salnamesinde Uşak kazasına bağlı Dedebaliler köyünde yine 44 hane kaydı bulunmaktadır.²⁸

1965 nüfus sayımına göre köyde 166 erkek ve 176 kadın olmak üzere toplam 342 kişi kaydedilmiştir.²⁹

Cemaat ya da aşiret ismi olmamakla birlikte 1 Cemâziyelevvel 721/ 29 Mayıs 1321 tarihli Hacım Sultan vakfiyesinde, Hacım Sultan Zâviyesine şeyh olarak tayin edilen Şeyh Dedebâlî isminin de konumuzla ilgili olabileceğini düşünüyoruz. Bahis konusu tarihte Yakub Bey ibn Mehmed Bey el-Germiyânî, "... **Eş-Şeyh Dedebâlî bin (mürşidü's-sâlikîn kutbu'l-vâsilîn kâşif-i rumuz-ı ehli'l-yakîn ...-esrar ... /sâliklerin mürşidi, ermişlerin kutbu ehli-i yakînin rumuzu keşf eden Allah'ın esrarına vâkıf) Eş-Şeyhü'l-Germiyânî/Kirmânî Şeyh Mustafa'yı** (sümme evlâdihû ve evlâd-ı evlâdihû neslen ba'de neslin batnen ba'de batnin ...) Hacım Sultan Zâviyesine şeyh tayin

18 "151- Dede-bâlîler Karyesi II. Bayezid devri: - 1520 Senesi: - 1570 Senesi: Karye-i Dede-Bâlîler, tâbî-i Uşak. Hass-ı Mîr-livâ-i Piyâdegân "ber müceb-i mufassal". "Haric ez defter" (TK.KKA., Defter no. 48, yp. 400.), bk. Özdeğer, 2001:279-280; 1570 tahririnde kaydedilen Dedebâlîler karyesi hane isimleri için bk. Tablo-2.

19 Gökçe, 2011:217.

20 Söz konusu haritanın konumuzla ilgili kısmı kopyalanarak Ekler kısmında verilmiştir, bk. Harita-1.

21 1530 tarihli Muhasebe defterinde bahis konusu Tatar karyesinin müstakil kaydı bulunmuyor. Bir vakıf kaydı münasebetiyle Tatar karyesinin varlığından haberdar olunuyor, bk. Belge-4.

22 Bk. T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 13 Defter-i Hâkânî Dizisi: I, 1993:59, belgenin tıpkibasım kısmından kopyalan köyle ilgili bölümü Ekler kısmında verilmiştir, bk. Belge-2; ayrıca "Dede c., Dede k., Şeyhlü kz., Kütahya I., Anadolu vt.: TD 438/129" tespiti için bk. Osmanlı Yer Adları: II, 2013:389.

23Bk. 438 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri 937/1530, I:129, belgenin tıpkibasım kısmından kopyalan köyle ilgili bölümü Ekler kısmında verilmiştir, bk. Belge-3.

24 Şeyhlü kazasına bağlı Dede karyesi için bk. "Dede c., Dede k., Şeyhlü kz., Kütahya I., Anadolu vt.: TD 438/59 ve 129" bk. T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: Osmanlı Yer Adları: II, 2013:389; Ertaş, 2011:294-295; Beyazıt, 2011:305, 312, 317, 319.

25 XVI. Asrın sonlarına doğru bilhassa hızlı nüfus artışı ve diğer sebeplerle Osmanlı idari yapılanmasında bir takım değişiklikler yapılması ve mevcut yerleşim birimlerinin bölünerek yeni kaza birimlerinin oluşturulması hususunun Uşak ile Şeyhlü kazaları sınır bölgesinde bulunan ilgi alanımızdaki yerleşim birimlerini de etkilediği söylenebilir, bu konuda geniş bilgi için bk. Gökçe, 2006:237-266.; ayrıca bk. Ertaş, 2011:276-277, 279-280.

26 Bk. BOA, MAD.d., 2498:107; 1623 ve 1678 tarihli avarız defterlerinde kayıtlı bulunan Şeyhlü kazasına bağlı Dede karyesi için bk. Mehmet Yaşar ERTAŞ, agm, s.294-Tablo-5; 2498 numaralı Kütahya Avarız defterinde kayıtlı Dedebâlî karyesi hane isimleri için bk. Belge-5; Dedebâlî karyesi hane isimlerinin 1570, 1676 ve 1844 tarihlerindeki durumu için bk. Tablo-3.

27 Bk.Hüdavendigâr Vilayeti Salnamesi, 1316 Sene-i Hicriyesine Mahsus, Def'a: 25:359.

28 Bk. Hüdavendigâr Vilayeti Salname-i Resmisi, 1325 Sene-i Hicriyesine Mahsus, Def'a:34:179.

29http://rapory.tuik.gov.tr/01-12-2016-12:44:17-742791077839541920826566020.html (01.12.2016).

etmiştir. Vakfiyenin Dede bâlî ile ilgili kısmı aşağıda verilmiştir.³⁰

Vakfiyede geçen Germiyan şeyhi Mustafa'nın oğlu Şeyh Dede bâlî, Dede bâlî Cemaatine adını veren kişi ya da önemli şahsiyetlerden biri olabilir mi? Mehtap Özdeğer, Uşak Kazası ile ilgili çalışmasında, Germiyan, Hacım Sultan ve Dede bâlî isimleri ilişkisine dair önemli tespitlerde bulunmaktadır. Özdeğer, Hacım Sultan Zaviyesi hakkında vakıf defterlerindeki kayıtları özetleyerek; Kolu-açık Hacım köyünde bulunan kadimî zaviye vakfına tasarruf eden kimselerin bitileri/beratları zayi olduğu ve bazı tanıkların vakıf lehine şahitlikleriyle vakfın devlet tarafından tanınıp kaydedildiğini; ayrıca "nükuş-ı defter-i atık"de, **Hacım oğlu Dede bâlî'nin** vakfa mutasarrıf olduğunu, Sultan tarafından kendisine verilen fermânı kaybettiğini, Mevlânâ Abdülkerim defterindeyse, vakfı hâlâ **Dede bâlî'nin** padişahın "hük-m-i hümayûnu" ile tasarruf ettiğini, II. Bayezid devrinde ise vakfın, **Dede bâlî'nin oğlu Şeyh Çelebi'nin** tasarrufunda ve elinde "hük-m-i hümayûn" bulunduğunu, ifade etmektedir.³¹

Özdeğer, Kanunî ve II. Selim dönemi vakıf defterlerinde, Kolu-açık Hacım köyü ile Kiçioğlu Yahşi değirmenin eskiden beri vakıf olduğunu, **Hacım oğlu Dede bâlî'nin** Fatih Sultan Mehmed'in nişânıyla vakfa mutasarrıf iken kendi rızasıyla görevini oğlu **Şeyh Çelebi'ye** devrettiğini; vakfın, Fatih Sultan Mehmed devrinde bozulup, eşikinci yazıldığını; II. Bayezid devrinde tekrar vakfa dönüştürülerek **Şeyh'in** eline "hük-m-i şâhî" verildiğini; Yavuz Sultan Selim devrinde vakfın, **Hacım evlâdından Şeyh oğulları Kemal ile Veli'ye** müştereklik üzere geçmiş olduğunu ve ellerine ferman verildiğini; Kanunî devrinde de aynı kişilerin vakfa tasarruf ettiğini; II. Selim devrindeyse vakfın, "berât-ı âlişân" ile **Zeynel Abidin'e** geçtiğini,³² ayrıca, 1854/55 tarihli evkaf defterinde, Hacım köyünde bulunan Hacım Sultan vakfının üçte bir hissesine **Hacı Bekir Efendi'nin**, üçte iki hissesine de **Hoca Ahmed, Mehmed ve Mustafa** isimli üç kişinin mutasarrıf olduklarını belirtmektedir.³³

Özdeğer, Hacım Sultan vakfiyesinde Dede bâlî'nin Germiyan şeyhi Şeyh Mustafa'nın oğlu olarak kaydedilmesine karşılık vakıf defterlerinde **Hacım oğlu Dede bâlî'den** bahsedilmesini de tartışmakta; Hacım Sultan vilâyet-nâmesinde Hacım Sultan'ın **Köprücüğü delik Osman** ve bu Hacım oğlu Osman Baba'nın Çakır Çelebi adlı bir oğlundan bahsedildiğini ve ayrıca bu iki isimden yani Osman ve oğlu Çakır Çelebi'den vakıf defterlerinde bahsedilmediğini belirtmektedir.³⁴ Bu itibarla Hacım Sultan ile Dede bâlî arasında bir baba-oğul ilişkisinden ziyade bir müşrid/şeyh-mürîd ilişkisinin bulunabileceği söylenebilir.

Özdeğer, Germiyan ile Kirman isimlerinin bağlantısı meselesini de tartışmış ve Celâleddin Harezşah'ın, hâkimi olduğu Kirman Selçuklu ülkesinden ayrılarak Irak-ı Acem ve Azerbaycan üzerinden Anadolu'ya yöneldiğinde, beraberinde bulunan Türk boylarının Celâleddin Harezşah'tan 30 sene sonra, Kütahya merkez olmak üzere kurdukları beyliğe, geldikleri yerin ismine binaen Germanlı/Kirmanlı olarak Germiyan Beyliği denildiği, sonucuna varmıştır.³⁵

30 Araçça yazılmış söz konusu vakfiyenin bir sureti Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Mücedded Anadolu Defteri, numara 592, s. 139'da, bir sureti de Uşak Şer'îye Sicili, 8293, s.31'de kayıtlı bulunmaktadır. Vakfiyenin VGM sureti daha önce Varlık, 1974:143-144 ve Özdeğer, 2001:399-400 tarafından yayınlanıp kullanılmıştır. Ayrıca her iki vakfiye sureti, M. Murat Öntuğ tarafından, "Uşak'ta Hacım Sultan Zaviyesi ve Vakfiyesi" (1998:113-115) ve "Hacım Sultan Zaviyesi" (2005:188-204) başlıklı çalışmalarda kullanılıp değerlendirilmiştir; vakfiyenin Türkçeye çevirisi: *Allah'a hamd olsun ki, insanı yaratmış, ona hayr-ü ihşanı asan kılmıştır. Ona bilmediğini beyanla öğretmiştir. Üzerinde her şey fani olan yerde onu en muazzez kılmıştır. Salât ve selâm da Haşimî olan nebiyyü Ümmi üzerinde, onun âl ve esbabına, kerim hulefasına olsun ve bu hâl dünyada kumru öttükçe, güvercin seslendikçe hep devam etsin. Bundan sonra geçerken bu deni dünya ümmiye yatağıdır. Belâ durağıdır, firar evidir, karar evi değildir. Sefası yoktur, zahmeti çoktur, baharda bulutların geçtiği gibi geçer, serabı andırır. Onda hiçbir Peygamber Peygamberliğinden dolayı muhallet kalmamış, hiçbir anid cebbar da kuvvetinden ötürü duramamıştır. O öyle bir evdir ki; gidişi harâptir, ticareti ziyandadır; âkil odur ki vakitlerini Allah 'a namaz ile takva üzere geçirir, halî hayatta iken zamanlarını vaad ve void gününe hazırlık yapmak, azık kayırmak yoluna sarf eder. Nasıl ki, Cenabı hak buyurur (burada bir âyet-'i kerime vardır) işte aklını iyi kullanan kimse amellerini salih işlere sarf eder, malını hayra verir, hayratın en devamlısını seçer. En güzelini yapar. Büyük meliklerin meliki, adil ve ihşan yapan en zaif kul, mennan olan Allah'ın inayetine muhtaç olan Mehmed Bey Germiyan-oğlu Yakub Bey anladı ki; insan yediklerini eksiltiyor, giydiklerini eskitiyor ancak, tasadduk ettiklerini ibka ediyord demektir. İşte bunun için kendi öz malından, halis menalından Uşak kazasında bir zaviye tesis ve bina etti ve oraya bir de şeyh tâyin eyledi. Sonra oraya, halî hayat ve sıhhatte iken sadakalarının geçtiği sırada elinde ve tasarrufu altında olan halis malını fi sebillillah nasb ve vakf eyledi ki o da adı geçen kazâda kâin Hacım karyesi diye meşhur olan köy ve etrafındaki sair arazidir ki hudutları şimal tarafında Timur tepesi ve Arındak Şam ile şark tarafından Bahçe-pınarı ve sarıtış ile kible tarafından yassı taşta, fi karye-i kurb-ı Gögez, garb tarafından ise Seraycık köyü ile Ortalu köyü arasındaki Katak ile çevrilmiştir. Bu sayılan, bütün hudut ve hukukiyle, levahik ve merafıkıyfa zaviyeye uğrayan fukara ve mesakine vaki olup sahibinin şöhretinden dolayı hepsinin hududu zikredilmemiştir. Adı geçen vâkıf salıkların müşridi, ermişlerin kutbu ehl-i yakînin rumuzu keşf eden Allah'ın esrarına vâkıf Şeyh- Germanî Şeyh Mustafa oğlu Şeyh Dede Bâlî'nin mezkûr zaviyede şeyh olmasını sonra evlâdının, evlâdi evlâdının nesilden nesle, batından batına devam etmek üzere, sonra onların din ve adaletçe en salih olanının olmasını şart etmiştir. Adı geçen vâkıf yine şart etmiştir ki; gelirin kifayetinden sonra bunun kaideleri bozulmaz. Şerâiti değiştirilmez, satılmaz; hibe edilmez, rehin verilmez, miras bırakılmaz, Allah arza ve arz üzerindeki varis oluncaya kadar böyledir. O varislerin en hayırlısıdır. Bunu işittikten sonra kim tebdil ederse vebali o tebdil edenin boynunu olsun. Allah her şeyi işitir ve bilir, hâkim müctehitlerden vakfın lüzumuna kail olanların kavline göre bu vakfın lüzumuna hüküm etmiştir. Bunun olması 721 senesi Cemâziyel- evvel ayının guresinde vuku bulmuştur (29 Mayıs 1321, Cuma günü); Vakfiyenin Dede bâlî ile ilgili kısmı için bk. Belge-1.*

31Özdeğer, 2001:400.

32Özdeğer, 2001:400-401.

33Özdeğer, 2001:401, dn.1.

34Özdeğer, 2001:401.

35Özdeğer, 2001:44-47; Germiyanlıların Malatya'ya Celâleddin Harezşah ile beraber geldikleri, Kır Bey'in (Kayır Han) öldürülmesinin

Bu değerlendirmeler dikkate alındığında, Dede bâlî'nin ya da adını taşıyan cemaatin Celâleddin Harezşah ile birlikte Kirman taraflarından kalkıp Irak-ı Acem ve Azerbaycan üzerinden Anadolu'ya gelen Oğuz boylarına mensup olması ihtimali kuvvet kazanmaktadır. Cemaatin bir kısmının Kars taraflarında kalmasının bir sonucu olarak XVI. asırda Maraş livasına bağlı Kars kazasında **Dede Balu cemâ'ati** Demürcilü tâ'ifesinin mevcut olduğu düşünülebilir. Cemaatin diğer parçalarının da bilhassa Moğol baskısı ve Anadolu'da yaşanan iç siyasi çalkantılar sebebiyle farklı bölgelere savrulduğu söylenebilir.

Dede bâlî aşiretinin beraberinde geldiği Harezmi aşiretinin araştırma sahamız yakınlarındaki izleri olarak;³⁶ Şeyhli/Civril'e bağlı İmranlar (günümüzde İmrallı köyü) mezrasında bulunan Horzum/Harezmi aşiretine bağlı Bardakçı aşireti³⁷ Afyonkarahisar-Dazkırı'da bulunan Harizm Aşireti³⁸, Sandıklı, Çola-abad (*Çölâbâd*, Çölovası, günümüzde Afyonkarahisar'ın Dinar ilçesine bağlı Haydarlı beldesi) ve Karamık (günümüzde Afyonkarahisar'ın Çay ilçesine bağlı bir köydür) kazalarında bulunan Horzum aşireti³⁹, Alaşehir kazasında bulunan Horzum aşiretinin Sazdere karyesi⁴⁰, yine Alaşehir kazasında mevcut Horzum aşireti Amayaka mahallesi⁴¹, Burdur, Gölhisar-ı Hamid kazası Horzum köyü⁴² ve nihayet Aydın'ın Nazilli kazası sakinlerinden Horzum-i Kebir Aşireti⁴³ şeklinde kayda geçen bilgiler de, Dede bâlî-Harezmi ilişkisi ya da yakınlığı bakımından önem arz etmektedir.⁴⁴

Ayrıca Özdeğer'in ilgili eserinde tespit edilen, Uşak mahalleleri ve Uşak kazası köylerinde meskûn 46 adet Dede bâlî isminin, Şeyh Dede bâlî ya da Dede bâlî aşiretinin bölgedeki sosyal etkisini göstermesi bakımından dikkat çekici olduğu belirtilmelidir.

II-Temettuat Defteri Işığında Dede bâlîler Köyü:⁴⁵

1844 tarihli temettuat defterinde Dede bâlîler köyünde 31 hane kayıtlı bulunmaktadır. Defterin sonunda bu 31 haneye ilave olarak hane numarası verilmeden 2 kişinin daha kaydı bulunmaktadır ki, bunlar; 11 numarada kayıtlı Çulhaoğlu Ali'nin zevceleri/eşleri Emine ve Ayşe ile 17 numarada kayıtlı İmamoğlu Yusuf'un zevcesi Ayşe'nin temettuatlarını ihtiva etmektedir. 2 ve 27 numaralı hanelerin herhangi bir gelirlerinin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla köyde mevcut iktisadî faaliyetlerin tamamı geri kalan 31 hane tarafından gerçekleştirilmiştir.

Soyadı kanunundan önce aileler genellikle unvan ya da lakaplar ile anılmaktaydı. Ancak 1570, 1676 ve 1844 yazımları dikkate alındığında Dede bâlîler köyünde kayıtlı ailelerin sadece 1844 tahririnde unvan ya da lakaplarının yazıldığını görüyoruz. Buna göre köyde yaşayan nüfus, Abdullahoğlu, Ahmedceoğlu, Aliköleoğlu, Bozmusaoğlu, Çelik, Çulhaoğlu, Deliahmedoğlu, Delimehmedoğlu, Ekberoğlu, Ekeröğlu, Eşmelioğlu, Hacımehmedoğlu, Hüseyinoğlu, İmamoğlu, Karaoğlu, Karacaoğlu, Karaosmanoğlu, Karasüleymanoğlu, Kariboğlu, Kocaömeroğlu, Kölecanoğlu, Sakioğlu, Topaloğlu ailelerine mensup kişilerden oluşuyordu.

Defterlerin yazılış sebepleri farklı olduğundan diğer iki defterde unvan ya da lakap bulunmadığı için bu yolla isimler arasında bir bağ kurmak ve bu şekilde ailelerin devamlılığını takip etmek biraz zor görünüyor. Her üç defterde de geçen sadece üç isim bulunuyor ki, bunlar Hasan, Mehmed ve Nebi'dir. Buna rağmen köyde büyük oranda aynı ailelerin yaşamaya devam ettiği söylenebilir. Bu yargının dışına çıkan iki isim bulunmaktadır ki, bunlardan ilki Eşmelioğlu ailesidir. Bu aileye isim veren kişinin Eşme'den geldiği anlaşılmaktadır. Diğeri ise aslen aşiret olduğu, dolayısıyla dışarıdan geldiği anlaşılan 27 numaralı hanede kayıtlı İbrahim bin Hüseyin'dir.

ardından ortaya çıkan Baba İshak isyanından sonra bir süre Harran ve Suriye'de faaliyet gösteren Harezmi bakiyelerinin daha sonra yeniden Selçukluların hizmetine girdikleri, Germiyanlıların da bu sıralarda, yani XIII. yüzyılın ikinci yarısında Kütahya bölgesine yerleştikleri yolundaki bilgiler de bu tespitleri destekler mahiyette değerlendirilebilir, bk. Turgut, 2016:62; Harezmlilerin Batı Anadolu sahasında Harezmi olduğu kuvvetle muhtemel Saruhan Bey'in adını verdiği Saruhanoğulları toraklarında yerleşmeleri ile ilgili olarak Köprülü, 1987:292; ayrıca Harezmlilerin Suriye ve Anadolu'daki faaliyetleri için bkz. Kılıç, 1-16; 1530'da Menteşe bölgesinde Bayındır boyuna bağlı 21 küçük topluluktan oluşan 918 hanelik bir Horzum topluluğunun bulunduğuna dair bk. Erdoğru, 2011:223-224.

36 1968'de Harezmi ile ilgili köy isimleri için bk. Tablo-1.

37 Kütahya sancağı Şeyhlü kazası İmranlar mezrası Horzum aşiretine bağlı Bardakçı aşireti temettuat defteri için bk. BOA. MLVRD.TMT.d., 16214.

38 Bk. BOA. A.AMD, 84/24.

39Bk. BOA, MAD.d., 22831.

40 Bk. BOA, MLVRD.TMT.d., 1433.

41Bk. BOA, MLVRD.TMT.d., 1440.

42 Bk. BOA, C.EV., (19/Ra/1284 (Hicri), 433/ 21926.

43 Aydın'ın Nazilli kazası sakinlerinden Horzum-i Kebir Aşireti Beyi Süleyman Bey'in kardeşi Mehmed Bey'in katili İmam Oğlu Mehmed isimli şahsın Dazkırı kazasında ve Karahisar-ı Sahib tarafında bulunmadığı hakkında bk. BOA, MVL., (29/C /1266 (Hicri), 198/ 58.

44Hüdavendigâr, Bursa ve İzmir eyaletlerindeki Sarıkeçili ve Horzum aşiretleri için bk. BOA, MKT.UM.,(26/R /1271 (Hicri), 178/72; 1968 senesi köylerimiz listesinde yer alan konuyla ilgili köy isimleri tablo halinde gösterilmiştir ki (bk. Tablo-1), bu isimler de bahis konusu aşiretin dağıldığı sahalara gösteriyor olabilir, bk. T.C. İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, 1968:78, 151, 277, 381.

45 Temettuat defterindeki verilerin değerlendirilmesiyle oluşan tablolar için bk. Ekler kısmı Tablo-4, 5, 6, 7.

Köyde mevcut 31 haneden 4'ü Hacımehmedoğlu, 2'si Abdullahoğlu, 2'si İmamoğlu ailelerine mensup görünmektedir. Diğer haneler 1'er aile tarafından temsil edilmektedir. Sadece 27 numaralı hanede kayıtlı ailenin herhangi bir unvan ya da lakabı bulunmamaktadır.

Köy sakinlerinin büyük çoğunluğunun ziraat erbabı olduğu anlaşılıyor. Temettuat kayıtlarından anlaşıldığı kadarıyla, ilgili defterin meslek kısmına yazılan "Erbab-ı Ziraat" ifadesi ile sahip olunan mal varlıkları, bu yargının temel sebebinin teşkil etmektedir. Bunun dışında 5 numaralı hanede kayıtlı Çelik Hüseyin bin Hüseyin ziraat erbablığına ilave olarak barutçuluk, 9 numaralı hanede kayıtlı Mehmed ve Ali (muhtemelen Mehmed Ali) ziraatla uğraşmanın yanında berberlik sanatlarını da icra etmektedirler. Benzer şekilde 20 numaralı hanede sakin Ekberoğlu Hasan bin Mehmed ziraatın yanı sıra değirmencilik yapmakta, yine 21 numarada oturan Kölecanoğlu Seyyid Mehmed bin Mehmed de değirmencilikle iştigal etmektedir. 27 ve 29 numaralı hane sakinleri çoban, 28 numaralı hane sakini ise hizmetkâr olarak kaydedilmişlerdir. 17 numarada kayıtlı İmamoğlu Yusuf'un meslek kısmında da "Erbab-ı Ziraat" yazmakla birlikte yıllık temettuu/geliri hesaplanırken 1346,5 kuruşluk gelirine me'luf olduğu ticaretinden temettuu olan 500 kuruşun ilave edilmesi, kendisinin ziraat harici bir gelire sahip olduğunu göstermekle birlikte söz konusu ticaretin ne ile ilgili olduğu anlaşılabilir.

Temettuat kayıtlarına göre 1844 yılında Dedebalılar köyünde toplam 1363 dönüm ekilebilir tarladan 15187,5 kuruş gelir elde edilmiştir. Bu değerlere 244 dönüm ortağa verilen (yıllık hasılatı 3259 kuruş), 75 dönüm kiraya verilen (yıllık kira geliri 126 kuruş) ve yıllık hasılatı 1590 kuruş olan ortağa girilen (sadece 1 hanede dönüm miktarı verilmiş 10 dönüm) tarla da ilave edilmelidir. Ayrıca yıllık hasılatı 7079 kuruş olan 45,5 dönüm bağ, yıllık hasılatı 657 kuruş olan 15,5 dönüm bostan tarlası ve nihayet yıllık hasılatı 2106 kuruş olan 12,5 dönüm afyon tarlası da eklenmelidir. 1844'te toplam 22212 kuruş gelir elde edilen palamut hasılatı da aynı kategoride değerlendirilebilir.

Temettuat kayıtlarından hareketle 1843 yılı için yetiştirilen ürünler bazında daha detaylı bilgilere ulaşmak mümkün gözükmektedir. Buna göre 1843'te 162,5 kile hinta/buğday karşılığı olarak 1144,5 kuruş öşür vergisi ödenmiştir. Bu hesaba göre köyün yıllık toplam buğday üretimi 1625 kiledir ve bunun nakdi değeri 11445 kuruştur. 1 kilenin günümüzdeki karşılığı 30 kg kabul edildiğinde⁴⁶ köyün yıllık buğday üretimi $30 \times 1625 = 48750$ kg olarak hesaplanabilir. Benzer şekilde 96 kile şair/arpa karşılığı 384 kuruş öşür verilmesinden hareketle köyün yıllık arpa üretiminin $96 \times 10 \times 30 = 28800$ kg olarak gerçekleşmiş olduğu sonucuna varılabilir. Aynı şekilde 23,5 kile burçak karşılığı 144 kuruş öşür verilmesinden yola çıkılarak yıllık burçak rekoltesinin $23,5 \times 10 \times 30 = 7050$ kg, 3,5 kile alef/yulaf karşılığı 12,5 kuruş öşür hesabından hareketle yıllık yulaf rekoltesinin $3,5 \times 10 \times 30 = 1050$ kg, 61 kile melez (hayvan yemi) karşılığı 366 kuruş öşür hesabından hareketle yıllık melez rekoltesinin $61 \times 10 \times 30 = 18300$ kg, 8 kıyye soğan karşılığı 2 kuruş öşür verilmesinden hareketle yıllık soğan üretiminin $8 \times 10 \times 1,282 = 104,560$ kg ve nihayet 6280 kıyye⁴⁷ palamut karşılığı ödenen 2512 kuruş öşürden hareketle yıllık palamut üretiminin $6280 \times 10 \times 1,282 = 80509,6$ kg olduğu söylenebilir.

1843 yılında ödenen öşür miktarından hareketle Dedebalılar köyünde; $86,5 \times 10 = 865$ kuruşluk bağ/üzüm, $73 \times 10 = 730$ kuruşluk bostan, $216 \times 10 = 2160$ kuruşluk afyon, $20 \times 10 = 200$ kuruş 10 paralık kovan/bal, $68 \times 10 = 680$ kuruşluk ağnam/koyun-keçi hasılatı elde edildiği ifade edilebilir.

1844 verilerine göre Dedebalılar köyünde hayvan çeşitliliği; büyükbaş olarak sağman inek, kısır inek, dana, düğe, karasığır öküzü, Camus öküzü ve Camus danası; küçükbaş olarak sağman koyun, kuzu, yoz koyun, sağman keçi, oğlak ve yoz keçi; binek ve yük hayvanı olarak bargir/beygir, dölsüz kısırak, erkek ve dişi merkep, sıpalı merkep, sıpa, erkek sıpa, dölsüz merkep, tay ve erkek tay şeklinde sıralanabilir. Arıcılık da aynı kategoride değerlendirilebilir. Büyükbaş hayvan toplamı 93'tür. Bunlardan bilhassa ziraat toplumunda büyük önemi haiz bulunan öküz varlığı dikkat çekicidir. Karasığır öküzü 53 + Camus öküzü 2 olarak kaydedilen toplam öküz sayısı

46 Walter Hinz, konuyla ilgili meşhur eserinde 1841'den itibaren Türkiye'nin her yerinde 1 kilenin 35,27 litre ve 20 Okkalık eski buğday ağırlığına eşit olarak kabul edildiğini belirtmiştir, bk.Hinz, 1990:5; bu çalışmada sıkça müracaat ettiğimiz TDK Büyük Türkçe Sözlük'te 32 kile, iki gaz teneke oylumunda tahıl ölçüğü (Muğla), Otuz kilogram gelen bir ölçü birimi (Kırşehir ve Yöresi), Ondört şiniklik buğday ölçüğü (Senirkent -Isparta) anlamlarında verilmiştir. Aynı sözlükte şinik, 7,5-8 kg. tahıl ölçüğü ve bir teneke miktarındaki tahılın dörtte biri şeklinde anlaşılmıştır. bk.[http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5850f3c8a976c8.32128253\(14.12.2016\)](http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5850f3c8a976c8.32128253(14.12.2016)); Çalışma bölgemizde halen 2 teneke hububat 1 ölçek olarak hesaplanmaktadır. Büyük bir ihtimalle kile, ölçek karşılığı kullanılmış olmalıdır. Bu bakımdan 1 kilenin 30 kg. olarak kabulünün mümkün olduğunu düşünüyoruz. Konuyla ilgili ayrıca, Acar, Bir ve Kaçar tarafından hazırlanan "Datça'nın Su Değirmenleri", Dipnot:18" (bk. <http://www.yapidergisi.com/makaleicerik.aspx?MakaleNum=47>) (14.12.2016) başlıklı makaleye bakılabilir. Söz konusu makalede; "Yerel olarak 1 teneke tahıl 3 "dolü" sayılır. Buna göre 1 dolü = 19*3 = 6,3 dm3 kadardır. Osmanlı'da ve sonraları Anadolu'nun pek çok yerinde tahıl ölçümü için "kile" ve "şinik" hacim birimleri kullanılmıştır. Bu ölçüler yere ve zamana göre ufak farklılıklar göstermekle birlikte ortalama olarak 1 kile = 4 şinik = 37 dm3 ve 1 şinik = 2 kutu = 9,25 dm3'tür. 1 teneke buğday yaklaşık 15 kg gelir" bilgisi yer almaktadır. 47 Kıyye/Okka TDK Büyük Türkçe Sözlük'te; 1,282 kilogram veya 400 dirhemlik ağırlık ölçüsü birimi ve 1283 gram büyüklüğündeki bir ağırlık ölçüsü olarak anlaşılmıştır, bk. http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5850f685867275.46797635. (14.12.2016).

normalde en az 62 olması beklenirken görüldüğü üzere hane başına 2 öküz düşmemektedir. Toplam sayısı 360 olan küçükbaş hayvan varlığı dikkate alındığında hane başına yaklaşık 11 küsur hayvan düştüğü görülmektedir. Toplam sayısı 51 olan binek ve yük hayvan varlığının da köyde mevcut hane sayısı dikkate alındığında yeterli olduğu kabul edilebilir. Arcıcılıkla uğraşan 7 hanenin toplam 27 adet kovanının bulunduğu da burada ifade edilmelidir.

Ekonomik faaliyetler itibarıyla üretim miktarı ve çeşitliliği olarak Dedebalılar köyü sakinlerinin, kendilerinin ve hayvanlarının ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde üretim gerçekleştirdikleri söylenebilir. Köyle ilgili sosyal ve ekonomik veriler aşağıda tablolar halinde gösterilmeye çalışılmıştır.

SONUÇ

Dedebali'nin ve Dedebali aşiretinin, Moğol baskısı sonucu Celaleddin Harezmsah ile birlikte Anadolu'ya gelen Harezmi Türklerinden, Kirman bölgesinden geldikleri için de Kirman/German/Germiyan Türklerinden olmaları kuvvetle muhtemel görünüyor. Harezmlilerin kendi devletlerinin yıkılması ve ardından sığındıkları Anadolu Selçuklu devletinin de Moğol tahakkümü altına girmesi sebebiyle Moğol baskısından kaçan diğer bütün unsurlar gibi bilhassa Selçuklu devletinin batı ucuna, Batı Anadolu taraflarına çekildikleri ve buralarda kurulan beyliklerde etkin roller oynadıkları söylenebilir.⁴⁸ İşte Dedebali'nin ve kendi adını taşıyan cemaatin de bu şekilde Kars'tan Manisa taraflarına ve daha sonra Türklerin ilerlemesine paralel olarak Balkanlara doğru parça unsurlar halinde yerleştikleri sonucuna varılabilir.

Günümüzde Uşak-Sivaslı'ya bağlı Tatar beldesinin bir mahallesini teşkil eden Dedebalılar'ın da bu süreç dâhilinde değerlendirilmesi gerektiği kanaati kuvvet kazanmaktadır. Hatta Dedebalılar ile ilişkisi kuvvetle muhtemel olan Hacım Sultan'ın da bu çerçevede ele alınması gerekmektedir. 1220'lerden itibaren bütün Orta Doğu'yu kasıp kavuran Moğol istilası, Harezmsahlardan yıkılması, Moğol korkusu sebebiyle Harezmi ülkesinden Anadolu'ya doğru meydana gelen göçler, bu düzensiz nüfus baskısı sebebiyle daha henüz birliğini tamamlayamamış Anadolu Selçuklu devletinde yaşanan iç karışıklıklar, bu hengâmede meydana gelen Babaîler isyanı, isyanın Anadolu'yu Moğol saldırılarına açık hale getirmesi, isyanın güçlükle bastırılması, isyana katılan Türkmenlerin ezilmesi ve Anadolu'nun batı uçlarına kaçmaları, bu süreçte Hacı Bektaş-ı Velî'nin Kırşehir, Hacım Sultan'ın Germiyan/Uşak taraflarında ortaya çıkmaları ve daha sonra yine aynı bölgede Dedebali'nin ve cemaatinin varlığı... Bütün bu gelişmelerin ışığında konunun ele alınması gerekmektedir.

Hacı Bektaş-ı Velî'de olduğu gibi⁴⁹ Hacım Sultan ve Dedebali'nin de tek başına hareket eden meczup şahsiyetler/dervişler olmaktan ziyade, çok büyük bir ihtimalle kendi adlarını verdikleri aşiretleri/cemaatleriyle birlikte muhtemelen Moğol istilası önünden kaçarak Anadolu'ya sığındıkları görüşü ağırlık kazanmaktadır.

⁴⁸ Bu konuda bk. Turgut, 2016:55-89.

⁴⁹ Hacı Bektaş-ı Veli-Bektaşlı aşireti ilişkisi hakkında bk. Beldiceanu–Steinherr, 2011:130-187; Mèlikoff, 2009:57-65; Taşğın –Solmaz, 2012:207-220.

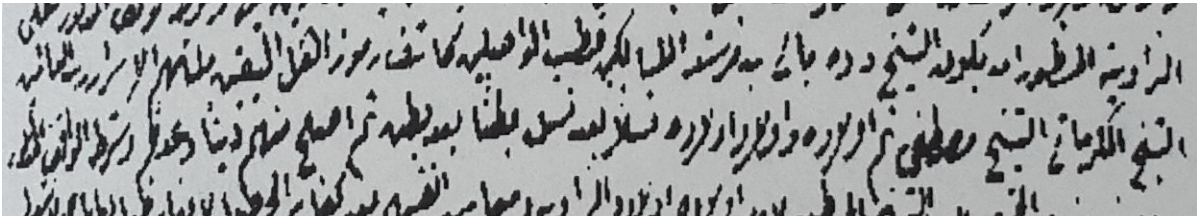
KAYNAKÇA

- BOA, ML.VRDT.TMT.d. 8166.
- BOA, ML.VRDT.TMT.d. 12378.
- BOA, MAD.d., 2498, s. 107.
- BOA. ML.VRD.TMT.d., 16214.
- BOA. A.AMD,84/24.
- BOA, MAD.d.,22831.
- BOA, ML.VRD.TMT.d., 1433.
- BOA, ML.VRD.TMT.d., 1440.
- BOA, C.EV.,(19/Ra/1284 (Hicrî), 433/ 21926.
- BOA, MVL., (29/C /1266 (Hicrî), 198/ 58.
- BOA, MKT.UM.,(26/R /1271 (Hicrî), 178/72.
- Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, **Mücedded Anadolu Defteri**, numara 592, s. 139.
- Uşak Şer'îye Sicili**, 8293, s.31.
- Hüdavendigâr Vilayeti Salnamesi**, 1316 Sene-i Hicriyesine Mahsus, Def'a: 25
- Hüdavendigâr Vilayeti Salname-i Resmisi**, 1325 Sene-i Hicriyesine Mahsus, Def'a:34.
- T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 40 Defter-i Hâkânî Dizisi: IV, (1999). **998 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Diyâr-i Bekr ve 'Arab ve Zü'l-Kâdiriyye Defteri (937/1530) II Şam, Gazze, Safed, Salt-'Aclûn, Haleb, Hama-Humus, Trablus, 'Ayntâb Birecik, Adana, 'Üzeyr, Tarsus, Sis, Mar'aş ve Boz-ok Livâları**, Ankara.
- T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 13 Defter-i Hâkânî Dizisi: I, (1993) .**438 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri 937/1530, I, (Kütahya, Kara-hisâr-i Sâhib, Sultan-önü, Hamîd ve Ankara Livâları, <Dizin ve Tıpkıbasım>**, Ankara.
- T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 32 Defter-i Hâkânî Dizisi: III, (1996). **387 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Karaman ve Rûm Defeteri (937/1530) I Konya, Bey-şehir, Ak-şehir, Larende, Ak-saray, Niğde, Kayseriyye, ve İç-il Livâları <Dizin ve Tıpkıbasım>**, Ankara.
- T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: **Osmanlı Yer Adları: I, Rumeli Eyaleti (1514-1550)**, Ankara 2013.
- T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: **Osmanlı Yer Adları: II, Anadolu, Karaman, Rum, Diyarbakir, Arap Ve Zülkadriye Eyaletleri (1530-1556) (Şam ve Halep dahil) (1514-1550)**, Ankara 2013
- T.C. İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü Köylerimiz 1 Mart 1968 Gününe Kadar**, (1968) Ankara.
- Acar, Ş.; Bir, A.; Kaçar M. "Datça'nın Su Değirmenleri", <http://www.yapidergisi.com/makaleicerik.aspx?MakaleNum=47> (14.12.2016).
- Beldiceanu-Steinherr, I. (2011). "Osmanlı Tapu-Tahrir Defterleri Işığında Bektaşiler (XV.- XVI. Yüzyıllar)", (Çeviri: İzzet Çıvgın), **Alevilik – Bektaşilik Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 3, 130-187.
- Beyazıt, Y. (2011). "XVIII.-XIX. Yüzyıllarda Şeyhlü Kazası ve Vakıf Kurumları", **Eumeneia Şeyhlü-Işıklı**, Ed: Bilal SÖĞÜT, İstanbul.
- Emecen, F. M. (1989). **XVI. Asırda Manisa Kazası**, Ankara.
- Erdoğan, M. A. (2011). "XVI. Yüzyıl Ortalarında Menteşe Bölgesinde Konar Göçerler", 2. **Uluslararası Her Yönüyle Bodrum Sepozyumu 9-12 Mayıs 2011**, (Haz. Ahmet Özgiray-M.Akif Erdoğan), Bodrum, 217-238.
- Ertuş, M. Y. (2011). "Avarız Defterlerine Göre XVII. Yüzyılda Şeyhlü (Işıklı) Kazası", **Eumeneia Şeyhlü-Işıklı**, Ed: Bilal SÖĞÜT, İstanbul.
- Gökçe, T. (2006). "XVI. Yüzyıl Sonları ve XVII. Yüzyıl Başlarında Osmanlı İdârî Taksimâtında Görülen Kazâ Sayısındaki Artışa Dâir Bazı Tespitler", **CIEPO-16** (Comite International d'Etudes Pre-Ottomanes et Ottomanes Symposium, Warsaw/Poland, 14-19 Haziran 2004) **Doğumunun 65. Yılında Prof. Dr. Tuncer Baykara'ya Armağan Tarih Yazıları**, (Der. M. Akif Erdoğan), IQ Kültür Sanat, İstanbul.
- Gökçe, T. (2011). "XVI. Yüzyılda Şeyhlü Zâviyeleri Üzerine Bazı Tespitler", **Eumeneia Şeyhlü-Işıklı**, Ed: Bilal SÖĞÜT, İstanbul.

- Halaçoğlu, Y. (2011). **Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)**, II, Togan Yayınları İstanbul.
- Hinz, W. (1990). **İslam'da Ölçü Sistemleri**, (çev: Acar Sevim), İstanbul.
- Keskinbalta, B. (2016). **Dünden Bugüne Tatar Kasabası**, İştirak Yayınları, İstanbul.
- Kılıç, M. "Celaleddin Harizmşah'tan Sonra Anadolu Ve Suriye'de Harizmliler", <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/328.pdf>,s.1-16, (14.12.2016).
- Köprülü, M. F. (1987). "Harizmşahlar", **MEB-İA**, V/I, İstanbul, 265-296.
- Mèlikoff, I. (2009). "Bektaş: Bir Boy Adı mıydı?", **Prof. Irène Mèlikoff'un Ardından**, (çev: Turan Alptekin), Demos Yayınları İstanbul, 57-65.
- Öntuğ, M. M. (1998). "Uşak'ta Hacım Sultan Zâviyesi ve Vakfiyesi", **Akü Sosyal Bilimler Dergisi**, S.1, 107-122.
- Öntuğ, M. M. (2005). "Hacım Sultan Zâviyesi", **Uluslararası Batı Anadolu Beylikleri Sempozyumu Bildiriler18-20 Ekim 2004**, Balıkesir, 188-204.
- Özdeğer, M. (2001). **15-16. Yüzyıl Arşiv Kaynaklarına Göre Uşak Kazasının Sosyal ve Ekonomik Tarihi**, İstanbul.
- Sakin, O. (2006). **Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler**, İstanbul.
- Savaş, S. (2017). **Sirge Kazası Dikey Boyutta Bir Yerel Tarih Araştırması**, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara.
- Sümer, F. (2002). "Kızık", **DİA**, Cilt: 25, 542-543.
- Taşabat, C. (2006). **Sivas'ta Şehirselleşme**, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Taşğın, A.–Solmaz, B. (2012). "Tahrir Defterlerinin Alevilik-Bektaşilik Araştırmalarına Katkısı: Irène Beldiceanu–Steinherr Örneği", **Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi**, Sayı: 61, Ankara, 207-220.
- Turgut, V. (2016). "Batı Anadolu Beyliklerinin Menşei Meselesi", **Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (The Journal of Social and Cultural Studies)**, Cilt/Volume: II, Sayı/Issue: 3, 55-89.
- Türkay, C. (2005). **Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak Aşiret ve Cemâatlar**, İşaret Yayınları İstanbul.
- Varlık, M. Ç. (1974). **Germiyanogulları Tarihi (1300-1429)**,Ankara.
- <http://www.e-sehir.com/turkiye-haritasi/sivas-merkez-dedebali-mahallesi-haritasi.html> (27,12,2016).
- http://www.turkcebilgi.com/zeytinliova,_akhisar (20.12.02016).
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Tatar,_Sivasl%C4%B1 (08.12.2014)
- http://www.sivasli.gov.tr/?title=tatar_belediyesi&m=Sayfalar&id=316&ust=6&m_id=241 (08.12.2014).
- <http://rapory.tuik.gov.tr/01-12-2016-12:44:17-742791077839541920826566020.html> (01/12/2016).
- http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5850f3c8a976c8.32128253 (14.12.2016).
- http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5850f685867275.46797635 (14.12.2016).

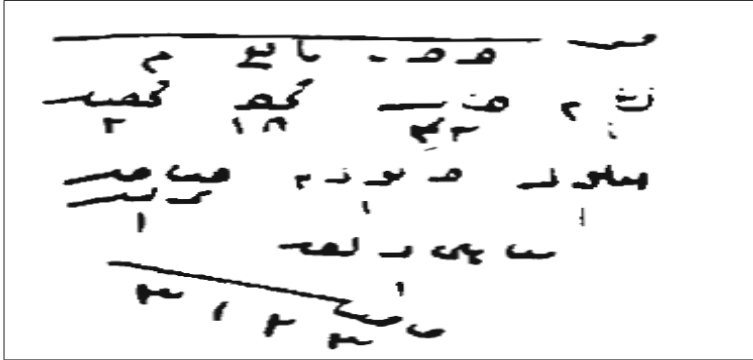
EKLER

Belge-1: 1 Cemâziyelevvel 721/ 29 Mayıs 1321 tarihli Hacım Sultan vakfiyesinin Dede bâlî ile ilgili kısmı

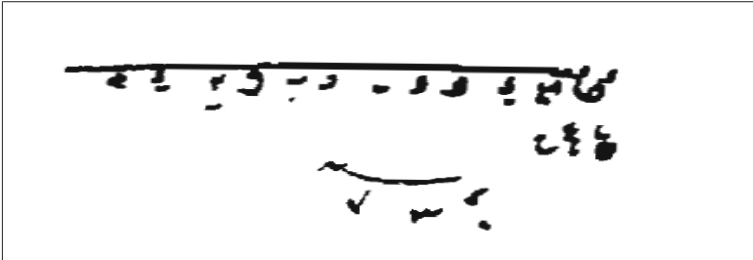
... Eş-Şeyh Dede bâlî bin (mürşidü's-sâlikîn kutbu'l-vâsilîn kâşif-i rumuz-ı ehli'l-yakîn ...-esrar ... /sâliklerin mürşidi, ermişlerin kutbu ehl-i yakînin rumuzu keşf eden Allah'ın esrarına vâkif) Eş-Şeyhü'l-Germiyânî/Kirmânî Şeyh Mustafa'yı (sümme evlâdihû ve evlâd-ı evlâdihû neslen ba'de neslin batnen ba'de batnin ...

Belge-2:1530'da Dede Karyesi

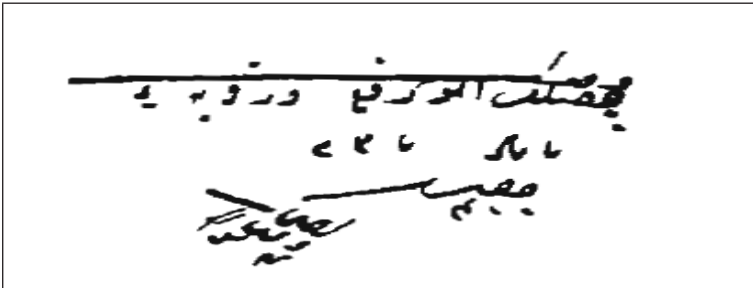
Karye-i Dede tâbi'-i M (Şeyhlü Kazası)
İmam:1 Hane:42 Mücerred:18
Muhassıl:2 Ma'lül:1 Divane:1 Sahib-i
berat:1 Sipahizade: 1 Hâsil: 3123

Belge-3:1530'da Dede Karyesi Dede Camii

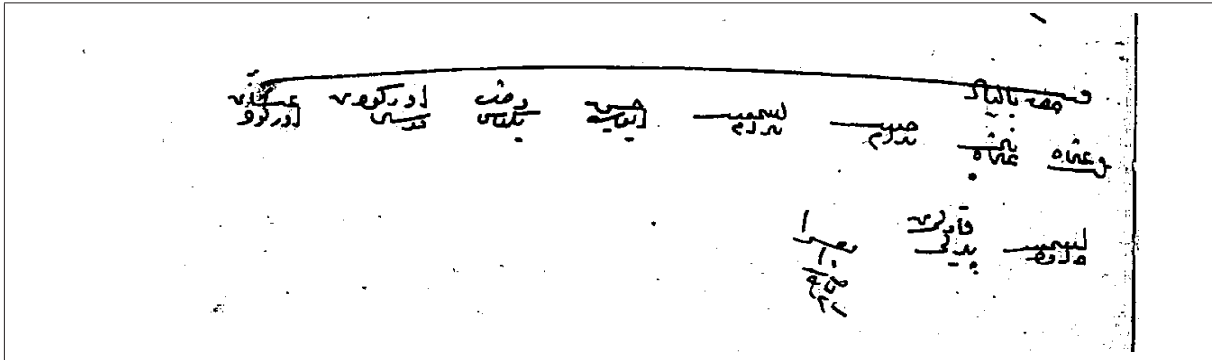
Vakf-ı Cami'-i Dede der karye-i M (Dede
karyesi) tabi'-i M (Şeyhlü kazası)
(Dede c., Dede k., Seyhlü kz.: 129)

Belge-4:1530'da Tatar Karyesi

Vakf-ı Çiftlik-i Umur Fakih der karye-i Tatar
Hâsil:400 Ashab-ı vakf neferan:4

Belge-5:1676 Avarız Defterine Göre Dedebalılar Karyesi

Karye-i Dedebâîfler

Osman (bin) Mehmed, Nebi (bin) Osman, Halil (bin) Bayram, İsmail (bin) Bayram, Hasan (bin) Eyüb, Receb (bin) Bektaş, Ürküd bin Musa, İsa bin Ürküd,

İsmail (bin) Davud, Karlı bin Pirli, Neferan: 10 Hane: 2,5

Tablo-1:1968'de Harezmi ile İlgili Köy İsimleri

ADI	ESKİ ADI	BUCAĞI	İLÇESİ	İLİ
Başhoroz	-	Merkez	Boğazlıyan	Yozgat
Çilhoroz	-	Başköy	Çayırılı	Erzincan
Kösehoroz	-	Devecikkonağı	Mustafa Kemalpaşa	Bursa
Horozçukuru	Gödeş	Merkez	Divriği	Sivas
Horozdere	Horuz	Merkez	Hizan	Bitlis
Horozgediği	-	Yenice	Foça	İzmir
Horozköy	-	Merkez	Merkez	Aydın
Horozköy	-	Merkez	Yeşilova	Burdur
Horozköy	-	Merkez	Merkez	Manisa
Horozköy	-	Çiftahan	Ulukışla	Niğde
Horozköy	-	Yardımcı	Merkez	Urfa
Horzum	-	Merkez	Merkez	Sakarya
Horzum	-	Merkez	Ödemiş	İzmir
Horzum	-	Merkez	Erfelek	Sinop
Horzum	-	Akziyaret	Merkez	Urfa
Horzum Alayaka	-	Merkez	Alaşehir	Manisa
Horzum Embelli	-	Merkez	Alaşehir	Manisa
Horzum Keserler	-	Merkez	Alaşehir	Manisa
Horzum Sazdere	-	Merkez	Alaşehir	Manisa

Tablo-2:Dedebâfiler Karyesi-1570

Sıra no	Adı	Vergi pozisyonu		Mesleği
1	Carullah veled-i Emîr Fakih	Nîm		İmam
2	Ali veled-i o	Bennâk		
3	Nebi birâder-i o	Bennâk		
4	Bâlî birâder-i o	Bennâk		
5	Mehmed veled-i Emîr Fakih	Nîm		
6	Veli veled-i Alaüddin	Bennâk	resm 8	
7	Resul veled-i o	Bennâk		
8	Sabah birâder-i o	Bennâk		
9	Şaban veled-i Aluüddin	Bennâk	resm 8	
10	Mürüvvet veled-i Turmuş	Bennâk	resm 10	
11	Habib veled-i o	Bennâk		
12	Mustafa birâder-i o	Bennâk		
13	Şaban veled-i Mürüvvet	Bennâk	resm 10	
14	Budak veled-i Bekir	Bennâk	resm 10	
15	İbrahim veled-i o	Bennâk		
16	Hacı Bayram veled-i Hasan		resm 10	
17	Ahmed veled-i o	Bennâk		
18	Dedebâlî veled-i Hasan	Bennâk	resm 10	
19	Ali veled-i Seydi Ali	Bennâk	resm 10	
20	Şaban veled-i o	Bennâk		
21	Hüsam Halife veled-i Mürüvvet			Hatîb

Tablo-3:Dedebâfililer Karyesi Hane İsimleri

	1570	1676	1844
1	Carullah veled-i Emîr Fakih	Osman (bin) Mehmed	İmamoğlu Hacı İbrahim bin Mehmed
2	Ali veled-i o	Nebi (bin) Osman	Hacimehmedoğlu Mehmed bin Ömer
3	Nebi birâder-i o	Halil (bin) Bayram	Bozmusaoğlu Hacı İsa ve kardeşi Veli bin Musa
4	Bâlî birâder-i o	İsmail (bin) Bayram	Kocaömeroğlu Seyyid Hacı Ahmed bin Ömer
5	Mehmed veled-i Emîr Fakih	Hasan (bin) Eyüb	Çelik Hüseyin bin Hüseyin
6	Veli veled-i Alaüddin	Receb (bin) Bektaş	Hacimehmedoğlu Mustafa bin İsmail
7	Resul veled-i o	Ürküd bin Musa	Hacimehmedoğlu <u>Hasan</u>
8	Sabah birâder-i o	İsa bin Ürküd	Kariboğlu Musa
9	Şaban veled-i Aluüddin	İsmail (bin) Davud	Karaosmanoğlu Mehmed ve Ali
10	Mürüvvet veled-i Turmuş	Karlı bin Pirli	Karacaoğlu Mustafa
11	Habib veled-i o		Çulhaoğlu Ali
12	Mustafa birâder-i o		Deliahmedoğlu Hüseyin ve Osman
13	Şaban veled-i Mürüvvet		Ahmedceoğlu Nebi
14	Budak veled-i Bekir		Ekeroglu Süleyman
15	İbrahim veled-i o		Hacimehmedoğlu Himmet bin Musa
16	Hacı Bayram veled-i <u>Hasan</u>		Hüseyinoğlu Hüseyin bin Hüseyin
17	Ahmed veled-i o		İmamoğlu Yusuf bin Mehmed
18	Dedebâli veled-i <u>Hasan</u>		Aliköleoğlu Seyyid Ahmed bin Mehmed
19	Ali veled-i Seydi Ali		Karaoğlu Osman ve kardeşi Mehmed bin İsmail
20	Şaban veled-i o		Ekberoğlu <u>Hasan</u> bin Mehmed
21	Hüsam Halife veled-i Mürüvvet		Kölecenoğlu Seyyid Mehmed bin Mehmed
22			Karasüleymanoğlu Hacı Ali bin Süleyman
23			Abdullahoğlu İbrahim bin Abdullah
24			Topaloğlu Mustafa bin <u>Hasan</u>
25			Abdullahoğlu Halil bin Abdullah
26			Eşmelioğlu Mustafa bin Hüseyin
27			İbrahim bin Hüseyin
28			Sakioğlu Ali bin Ali
29			Delimehmedoğlu Ali bin Ebubekir
30			Çulhaoğlu <u>Hasan</u> bin Abdullah
31			Deliahmedoğlu Hasan Ali bin Ahmed
32			Çulhaoğlu Ali'nin zevceleri Emine ve Ayşe
33			İmamoğlu Yusuf'un zevcesi Ayşe

Tablo-4:Dedebalılar Karyesi-Aile Unvanı İsim Ve Meslekler (1844)

HANE NO	UNVAN	İSİM	MESLEK
1	İmamoğlu	Hacı İbrahim bin Mehmed	Erbab-ı Ziraat
2	Hacımehmedoğlu	Mehmed bin Ömer	
3	Bozmusaoglu	Hacı İsa ve kardeşi Veli bin Musa	Erbab-ı Ziraat
4	Kocaömeroğlu	Seyyid Hacı Ahmed bin Ömer	Erbab-ı Ziraat
5	Çelik	Hüseyin bin Hüseyin	Erbab-ı Ziraat+ Barutcu
6	Hacımehmedoğlu	Mustafa bin İsmail	Erbab-ı Ziraat
7	Hacımehmedoğlu	Hasan	Erbab-ı Ziraat
8	Kariboğlu	Musa	Erbab-ı Ziraat
9	Karaosmanoğlu	Mehmed ve Ali	Erbab-ı Ziraat + Berber
10	Karacaoğlu	Mustafa	Erbab-ı Ziraat
11	Çulhaoğlu	Ali	Erbab-ı Ziraat
12	Deliahmedoğlu	Hüseyin ve Osman	Erbab-ı Ziraat
13	Ahmedceoğlu	Nebi	Erbab-ı Ziraat
14	Ekeroğlu	Süleyman	Erbab-ı Ziraat
15	Hacımehmedoğlu	Himmet bin Musa	Erbab-ı Ziraat
16	Hüseyinoğlu	Hüseyin bin Hüseyin	Erbab-ı Ziraat
17	İmamoğlu	Yusuf bin Mehmed	Erbab-ı Ziraat + Tüccar(?)
18	Aliköleoğlu	Seyyid Ahmed bin Mehmed	Erbab-ı Ziraat
19	Karaoğlu	Osman ve kardeşi Mehmed bin İsmail	Erbab-ı Ziraat
20	Ekberoğlu	Hasan bin Mehmed	Erbab-ı Ziraat + Değirmenci
21	Kölecenoğlu	Seyyid Mehmed bin Mehmed	Değirmenci
22	Karasüleymanoğlu	Hacı Ali bin Süleyman	Erbab-ı Ziraat
23	Abdullahoğlu	İbrahim bin Abdullah	Erbab-ı Ziraat
24	Topaloğlu	Mustafa bin Hasan	Erbab-ı Ziraat
25	Abdullahoğlu	Halil bin Abdullah	Erbab-ı Ziraat
26	Eşmelioglu	Mustafa bin Hüseyin	Erbab-ı Ziraat
27		İbrahim bin Hüseyin	An-asıl aşiret - Çoban
28	Sakioğlu	Ali bin Ali	Hizmetkâr
29	Delimehmedoğlu	Ali bin Ebubekir	Çoban
30	Çulhaoğlu	Hasan bin Abdullah	Erbab-ı Ziraat
31	Deliahmedoğlu	Hasan Ali bin Ahmed	Erbab-ı Ziraat
32/11	Çulhaoğlu Ali'nin zevceleri	Emine ve Ayşe	
33/17	İmamoğlu Yusuf'un zevcesi	Ayşe	

Tablo-5:Dedebalılar Karyesi-Arazi Varlığı-Hasılat:Kuruş (1844)

Hane / Numara	Mezru tarla		Bağ		Bostan		Afyon		Ortağa verilen tarla		Kiraya verilen tarla		Ortak tarla		Palamut
	Dönüm	Hasılat	Dönüm	Hasılat	Dönüm	Hasılat	Dönüm	Hasılat	Dönüm	Hasılat	Dönüm	Hasılat	Dönüm	Hasılat	Hasılat
1/1	94	666	3	175	2	108	1	162	0	0	0	0	0	0	1440
2/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3/1	137	1747	4	675	1	54	2	324	5	30	0	0	.	392	2880
4/1	113	1593	4	540	2	108	3	486	0	0	0	0	0	0	1440
5/1	99	1579	3	540	1	54	1	162	0	0	0	0	0	0	864
6/1	43	756	2	270	1,5	81	0	0	19	153	0	0	.	458	1296
7/1	70	1467	1	405	1,5	54	1	162	0	0	0	0	0	0	936
8/1	81	945	2	270	1	36	0	0	0	0	0	0	0	0	2520
9/1	49	387	1,5	189	0	0	0,5	108	0	0	0	0	0	0	576
10/1	88	616	2,5	351	1	54	0	0	0	0	0	0	0	0	1368
11/1	50	200	1	108	0	0	0	0	20	295	0	0	0	0	450
12/1	67	783	2,5	150	0	0	0	0	0	0	0	0	.	90	720
13/1	36	486	2	540	0,5	27	1	162	28	490	0	0	0	0	360
14/1	45	720	2	405	0,5	27	0	0	0	0	0	0	0	0	1296
15/1	79	900	1,5	202,5	0	0	1	162	0	0	0	0	0	0	576
16/1	32	259	1,5	108	0	0	0	0	30	200	0	0	0	0	216
17/1	11	100	0,5	90	1	0	0	0	54	593	0	0	0	0	0
18/1	63	274,5	0,5	67,5	1	54	0	0	0	0	0	0	0	0	1080
19/1	48	396	2	607,5	0,5	0	0	0	0	0	6	0	0	0	1080
20/1	0	0	0	0	0	0	0	0	13	0	0	0	.	300	0
21/1	0	0	0,5	108	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	180
22/1	3	63	1,5	378	0	0	0	0	0	0	0	0	.	350	0
23/1	23	12	1,5	121	0	0	0,5	108	34	402	0	0	0	0	432
24/1	8	288	0,5	108	1	0	1	162	6	168	0	0	10	0	576
25/1	33	50	1	189	0	0	0	0	20	858	0	0	0	0	432
26/1	0	0	0,5	108	0	0	0	0	15	70	7	14	0	0	432
27/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
28/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30/1	59	540	1	108	0	0	0,5	108	0	0	0	0	0	0	432
31/1	32	360	1	90	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	360
32(11)	0	0	0,5	67,5	0	0	0	0	0	0	32	56	0	0	270
33(17)	0	0	1	108	0	0	0	0	0	0	30	56	0	0	0
Toplam	1363	15187,5	45,5	7079	15,5	657	12,5	2106	244	3259	75	126	10	1590	22212

Tablo-6-1:DEDEBALILAR KARYESİ-HAYVAN VARLIĞI(Yük-Binek/Arı Kovanı)-Hasılat:Kuruş (1844)														
Hane / Numara	Bargir	Dölsüz kısrak	Erkek merkep		Dişi merkep	Dişi merkep+sıpa		Sıpa	Erkek sıpa	Dölsüz merkep	Erkek tay	Tay	Arı kovanı	
	Adet		Adet	Adet		Hasılat	Adet						Adet	Hasılat
1/1	0	0	0	0	0	1	25	0	0	0	0	0	1	5
2/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3/1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	10
4/1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
5/1	0	0	1	0	0	0	0	2	0	1	0	0	7	35
6/1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	6	30
7/1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	7	35
8/1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3	15
9/1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
10/1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11/1	0	0	0	0	0	1	25	0	0	0	0	0	0	0
12/1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13/1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0
14/1	0	0	0	0	0	1	25	0	1	0	0	0	0	0
15/1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
16/1	0	0	2	150	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17/1	0	0	1	0	0	1	25	0	0	0	0	0	0	0
18/1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0
19/1	0	0	0	0	0	1	25	0	0	0	0	0	0	0
20/1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22/1	0	0	0	0	0	1	25	0	0	0	0	0	0	0
23/1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
24/1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
26/1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
27/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
28/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29/1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
30/1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	5
31/1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
32/11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
33/17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tpl	1	4	19	150	2	6	150	7	1	7	2	2	27	135

Tablo-6-2:DEDEBALILAR KARYESİ-HAYVAN VARLIĞI (Büyükbaş/Küçükbaş)-Hasılat:Kuruş (1844)																			
Hane / Numara	Sağman inek		Kısır inek	Dana	Düğe	Karasığır öküzü	Camus öküzü	Camus danası	Sağman koyun		Kuzu	Yoz koyun		Sağman keçi		Oğlak	Yoz keçi		
	Adet	Hasılat							Adet	Adet		Adet	Adet	Adet	Adet		Hasılat	Adet	Hasılat
1/1	2	110	0	2	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3/1	1	55	0	0	1	4	0	0	10	150	10	24	48	6	72	6	0	0	0
4/1	1	55	0	1	0	4	0	0	16	210	16	17	34	7	84	7	0	0	0
5/1	0	0	1	1	0	3	0	0	6	90	6	11	22	2	24	2	0	0	0
6/1	1	55	0	1	0	2	0	0	1	15	1	2	4	1	12	1	0	0	0
7/1	0	0	0	0	0	3	0	0	8	120	8	8	16	7	84	7	0	0	0
8/1	1	55	1	1	0	2	0	0	2	30	2	0	0	0	0	0	0	0	0
9/1	1	55	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10/1	2	110	0	0	0	2	0	0	5	75	5	9	18	0	0	0	0	0	0
11/1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	10	120	10	6	6	6
12/1	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	13	156	13	18	18	18
13/1	0	0	0	0	1	2	0	0	4	60	4	15	30	5	60	5	0	0	0
14/1	0	0	0	0	0	2	0	0	5	75	5	11	22	4	48	4	0	0	0
15/1	0	0	2	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16/1	1	55	0	4	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17/1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18/1	1	55	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19/1	1	55	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20/1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21/1	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23/1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24/1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25/1	0	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26/1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
27/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
28/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30/1	1	55	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
31/1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15	15	15
32/11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
33/17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tpl	13	715	5	11	7	53	2	2	57	825	57	97	194	55	660	55	39	39	39

Tablo-7-1:DEDEBALILAR KARYESİ-TEMETTUAAT VE VERGİLER (1844)							
Hane / Numara	Bağ öşrü	Bostan öşrü	Afyon öşrü	Kovan resmi	Adet-i ağnam	Vergi-yi mahsusa	Temettuat
	Kuruş	Kuruş	Kuruş	Kuruş	Kuruş	Kuruş	Kuruş
1/1	19,5	12	18	1/5	0	0	2695/30
2/1	0	0	0	0	0	0	0
3/1	75	6	36	2	11	0	6655
4/1	60	12	54	0	11	410/10	5759,5
5/1	60	6	18	7	5	410/10	4682/30
6/1	30	9	0	6/30	1/4	350	3628
7/1	45	6	0	7/35	6/30	350	3793
8/1	30	4	0	3/15	0/22	380	5142,5
9/1	21	0	12	0	0	350	2614
10/1	39	6	0	0	3	250	3412
11/1	12	0	0	0	4/16	125	2361,5
12/1	20	0	0	0	8/10	250	2854
13/1	60	3	18	0	6/24	250	3122
14/1	45	3	0	0	5/20	250	3447
15/1	22,5	0	18	0	0	150	2476/10
16/1	12	0	0	0	0	150	1668,5
17/1	10	0	0	0	0	124	1846,5
18/1	7,5	6	0	0	0	150	2403
19/1	67,5	0	0	0	0	150	2818/30
20/1	0	0	0	0	0	150	1300
21/1	12	0	0	0	0	0	629
22/1	42	0	0	0	0	120	1297
23/1	13/20	0	12	0	0	150	1717
24/1	12	0	18	0	0	150	1690
25/1	21	0	0	0	0	150	1907
26/1	12	0	0	0	0	120	732
27/1	0	0	0	0	0	0	0
28/1	0	0	0	0	0	0	300
29/1	0	0	0	0	0	0	500
30/1	12	0	12	1	0	120	1598
31/1	10	0	0	0	4/5	0	1294,5
32	7,5	0	0	0	0	0	492/30
33	12	0	0	0	0	0	191
Tpl	86,5	73	216	20/5	69/11	5059,5	75028,5

Tablo-7-2:DEDEBALILAR KARYESİ-YETİŞTİRİLEN ÜRÜNLER (1844)

Hane / Numara	Hinta		Şair		Burçak		Alef		Soğan		Melez		Palamut	
	Kile	Kuruş	Kile	Kuruş	Kile	Kuruş	Kile	Kuruş	Kıyye	Kuruş	Kile	Kuruş	Kıyye	Kuruş
1/1	7	49	4	16	1,5	9	0	0	0	0	0	0	400	160
2/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3/1	13	91	7	28	3	18	1	3	0	0	10	60	800	320
4/1	15	105	6	24	3	18	0	0	0	0	5	30	400	160
5/1	10,5	73,5	12	48	2	12	0	0	0	0	7	42	240	96
6/1	8	56	4	16	1	9	0	0	8	2	4	24	360	144
7/1	15	105	4	16	2	12	0	0	0	0	5	30	260	104
8/1	6	42	6	24	2	12	0	0	0	0	4,5	27	700	280
9/1	4	28	3	12	0,5	3	0	0	0	0	0	0	160	64
10/1	4,5	31,5	3,5	14	1	6	0,5	2,5	0	0	2,5	15	380	152
11/1	4	28	1,5	6	0,5	3	0	0	0	0	3	18	125	50
12/1	4	28	4	16	1,5	9	1	4	0	0	5	30	200	80
13/1	9	63	4	16	0	0	0	0	0	0	4	24	100	40
14/1	7	56	6	24	0	0	0	0	0	0	0	0	360	144
15/1	11	77	5	20	0,5	3	0	0	0	0	0	0	160	64
16/1	5	35	4	16	0	0	0	0	0	0	0	0	60	24
17/1	8	56	3	12	1,5	9	0	0	0	0	0	0	0	0
18/1	2,5	17,5	2,5	10	0,5	3	0	0	0	0	0	0	300	120
19/1	5	35	1,5	6	0,5	3	0	0	0	0	0	0	300	120
20/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	4
21/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50	20
22/1	1	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	40
23/1	5	35	2	8	0,5	3	0	0	0	0	2	12	120	48
24/1	4	28	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0	160	64
25/1	6	42	5	20	1,5	9	0	0	0	0	5	30	120	48
26/1	2	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	120	48
27/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
28/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29/1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30/1	4	28	5	20	0	0	0	0	0	0	2	12	120	48
31/1	2	14	2	8	0,5	3	1	3	0	0	2	12	100	40
32	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	75	30
33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tpl	162,5	1144,5	96	384	23,5	144	3,5	12,5	8	2	61	366	6280	2512